

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

== Γραφεία, Σοφοκλέους 3 ==

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Έξωτερικόν: Έτησία Δρ. 20.— Έξάμηνη Δρ. 10.—

Έξωτερικόν: Φρ. 25.— Φρ. 15.—

Κάθε φύλλο λεπτά 40

Άγγελία και διαρμήσεις διαζ. 2 ο στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Υ ΠΑΡΧΟΥΝΕ μερικοί που με κακή πίστη χρίνουνε τη στάση του «Νουμά» πάνω στο Έκπαιδευτικό ζήτημα που δημιουργήθηκε με το μπάσιμο της δημοτικής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο. Γι αυτούς αδιαφορούμε. Μά είναι κι άλλοι, που με άγαθη συνείδηση, αγνοώντας κατά βάθος το ζήτημα, απορούνε βλέποντας το «Νουμά» να είναι επιφυλακτικός μπρός σε μιιά μεταρρύθμιση, που αυτός στάθηκε πάντα ο φανατικότερος κήρυκας της. "Αν επικράτησε ή δημοτική, αυτό χρωσιέται στους ήρωικούς αγώνες του «Νουμά», που αφήσανε εποχή. Είναι μιιά αλήθεια αυτή, που όσο κι αν είναι πικρή για μερικούς, πρέπει να λέγεται. Έννοείται πως αποδίδοντας στο «Νουμά» το κριτήριο αυτό, δεν θέλουμε με αυτό να εννοήσουμε τίποτ' άλλο παρά μόνο πως ο «Νουμάς» για δεκαπέντε χρόνια στάθηκε το κυριότερο δήμα, που κηρύχτηκε με ήρωική πίστη το Βαγγέλιο της γλωσσικής αλήθειας από τους μεγάλους ιεροφάντες του Δημοτικισμού! Λοιπόν βλέπει ο «Νουμάς» να μπαίνει ή δημοτική στα σχολεία, να στεφανώνεται δηλαδή ο αγώνας του κι ως τόσο γκρινιάζει; Μά τότε τί γυρεύει; Οί άφελθοί φίλοι πουύχουνε αυτή την άπορία, θά μάς δικαιώνανε αν μπορούσανε να ιδούνε τι κρύβεται κάτω από τη μεταρρύθμιση αυτή. Λοιπόν, ως το μάθουνε όλοι οί αληθινοί φίλοι του δημοτικισμού. Κάτω από τὰ φαινόμενα, που άπατούνε τους άφελεστερους, ο «Νουμάς» διαβλέπει μιιά προσπάθεια να επικρατήσει στα τελευταία ή μιχτή γλώσσα. Εμφανίζεται δηλαδή όχι ή γλωσσική αλήθεια, όπως κηρύχτηκε από τους μεγάλους προφήτες του δημοτικισμού, μά απλούστατα το πρόγραμμα του Έκπαιδευτικού δόμιλου, που χρόνια διάφοροι αξιότιμοι και σεβαστοί κατά τ' άλλα κύριοι μαζεύοντανε σε άριστοκρατικά ζούρ φιλξ με άλαφρή συνείδηση καταπιανόντανε να συζητήσουνε το γλωσσικό και εκπαιδευτικό πρόβλημα σαν ένα εύκολο θέμα επίδειξης χειραφετημένης ψυχής. Έγουμε κ' επίσημες όμολογίες πάνω σ' αυτό το θέμα! Λοιπόν μιιά τέτοια ύπουλη προσπάθεια δεν μπορούσε ποτέ ο «Νουμάς» να την άποσιωπήσει κ' είχε καθήκον πρὸς την ιστορία του και την παράδοση του να την καταγγείλει. Ο «Νουμάς» δεν δημιουργεί σήμερα αγώνα. Απλού-

στατα συνεχίζει τον αγώνα που άνοιξε ο Ψυχάρης κατά των μιχτών που τους θεωρεί άλέθριους όχι μόνο για τη γλώσσα, μά και για τη διάπλαση της ψυχής και του νοῦ! Είναι αυτό αντίφαση, είναι προδοσία της ιδέας, ή είναι ιερή ύποχρέωση για ένα φύλλο, πουύχει το όδημοτικισμό για πρόγραμμα του και που δίχως αυτόν δεν έχει λόγο ή ύπαρξή του; Τον αγώνα αυτόν εἴηποτε ύποχρεωμένοι να τονε συνεχίσουμε όσο να φωτιστούνε όλοι και να νοιάσουνε τη σημασία της μεταρρύθμισης αυτής πουύχει στο βάθος της χαραχτήρα άσπυ κ' όχι όπως κοιμώδικα κηρύχεται, δημοκρατικό, όπως άποδείχεται στο άρθρο που με τον τίτλο «Ο Έκπαιδευτικός Γόρδιος» δημοσιέψαμε τις παραλλες. "Ετσι οί άναγνώστες μας δεν πρέπει να δυσφορούνε σά βλέπουνε με τόση έπιμονή να ξαναγυρίζουμε στο ίδιο θέμα. Η μεταρρύθμιση πρέπει να έρευνηθεί από όλες τις μεριές, κι άφου ο άλλος τύπος σπαίνει, είτε γιατί δε νοιάθει είτε γιατί δε θέλει να συζητήσσει, όλο το βάρος αυτής της έρευνας πέφτει φυσικά στο «Νουμά». Η σιωπή μας θά ίσοδυναμούσε με έγκριτάλειψη του αγώνα και θάδινε στους μιχτούς την εύκαιρία να διακηρύξουνε πως κ' οί δημοτικιστές όλοι έπιδοκιμάζουνε το έργο τους και πως οί μόνοι τάχατες που διαφωνούνε μαζί τους είναι οί καθαρευουσιάνοι.

Δ ΕΝ είναι μόνο οί εργάτες όλου του κόσμου, που άφίνοντας πιά το στενό ζήτημα του μεροκάματου, άποφασίζουνε να δράσουνε στο πλατύτατο έπίπεδο της πολιτικής, ζητώντας όχι πιά άπλή οικονομική βελτίωση μά ριζικές πολιτικές και κοινωνικές μεταρρύθμισεις, που θάνατρέψουνε τις βάσεις της σημερινής ζωής. Μετά τους εργάτες κ' οί διανοούμενοι της Γαλλίας με τον Άνατόλ Φρανς επί κεφαλής, ιδρυσανε τώρα τελευταία ένα σύνδεσμο με τον τίτλο «Κληροτέ» που σκοπός του είναι να συγκεντρώσει τις προσπάθειες όλων των διανοούμενων της Γαλλίας ενάντια στη συνθήκη της ειρήνης, του ιμπεριαλισμού, του τυφλού νασιοναλισμού και της κεφαλαιοκρατίας που διευτύνει την πολιτική των κρατών. Η προκήρυξη τελειώνει με τὰκόλουθα: «Οί λαοί θά γκρεμιστούνε στην άβυσσο όσο ή διοίκηση των ανθρώπων δεν κλονίζεται από μιιά παγκόσμια δημοκρατική τάξη, από μιιά κοινότητα των νόμων της δουλειάς, της παραγωγής του έμπορίου και της έξωτερικής διπλωματίας». Μετά το κήρυγμα του Ρομάν Ρολλάν είναι το ευγενέστερο, το ήθικότερο κήρυγμα που βγαίνει από στόματα αληθινών διανοούμενων στις ήμέρες που ή ανθρώπινη άπογοητεμένη κοιτάζει το αίμα που χύθηκε δίχως να ιδεί την πραγματοποίηση των άρχόντων που άνειρεύτηκε. "Ετσι διανοούνται κ' έτσι δουλεύουνε οί αληθινοί διανοούμενοι. Δεν είναι ξένος πρὸς τη ζωή τη γύρω τους, ούτε έπιτηδείοι καιροσκόποι, ούτε ηθολογικοί όραιοπληχτοι, ούτε νοσταλγοί πεθαμένων ιμπεριαλισμών. Ούτε ως υπέρτατο ιδανικό της ζωής τους θέτουνε να φιλήσουνε γονατιστοί την έκρη μιιάς αίματοκαλισμένης πορφύρας. Είναι πνευματικοί άνθρωποι πουύχουνε τον έγωισμό να θέλου-

νε τὸ Πνεῦμα πάνω ἀπὸ τὸν καθένα καὶ νὰ διεκδικεῖται μετὰ τὰ μέσα τὸ δικαίωματό του, σὰν τὰ βλέπουν νὰ καταπεισθῶνται ἀνίερα. Δὲν ὑποδεικνύουμε τὸ παράδειγμά τους στοὺς δικούς μας διανοούμενους. Ὡ, τοὺς ξέρομε πολὺ καλά. Ἐξὸν ἀπὸ λίγους μετρημένους στὰ δάχτυλα, οἱ ἄλλοι εἶναι ἔξυπνοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ἐξοφλοῦνε ὅλες τὶς ὑποχρεώσεις τους πρὸς τὴ ζωὴ μ' ἓνα ἀστενιάρικο ποιημάκι ἢ μὲ μιὰ κίτρινη, στενόφυλλη κριτικὴ σὺλα. Μὰ τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς καὶ τοὺς σοφοὺς κριτικοὺς τοὺς δημιουργεῖ μόνο ἡ προσήλωσις πρὸς τὰ μεγάλα, τὰ πλατεῖα ἰδανικά, ποὺ συγκινοῦνε τὴν Ἀνθρωπότητα.

ΑΝ καὶ δὲ βρισκαμε γιὰ νὰ εἶμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ δημοσιεύουμε ἀνάκριση, ὡς τόσο δημοσιεύουμε πρῶτομα τὸ γράμμα τοῦ κ. Διευθυντῆ τῆς «Διάπλασης». Ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς Διάπλασης ἔρχεται μετὰ τὸ γράμμα του αὐτὸ ἀπλοῦστα νὰ ἐπιβεβαιώσει κείνο ποὺ γράψαμε. Λέγοντας πὼς τὸ περιοδικὸ του δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ κολουθεῖ τὸ Κράτος στὶς γλωσσικὲς του δοκιμὲς, τί ἄλλο κάνει παρὰ νὰ ἐπιβεβαιώνει ὁ ἴδιος πὼς τὸ περιοδικὸ του δὲν ἀντιπροσωπεύει καμμιὰν ἀρχή; Μὰ τότε δὲν καταλαβαίνουμε πὼς εἶναι δυνατό νὰ μορφώσει χαρακτῆρες καὶ ποιὰ εἶναι ἡ θέση ἑνὸς τέτοιου περιοδικοῦ μέσα στὶς οἰκογένειες. Κάθε ἡμερὶδα καὶ κάθε περιοδικὸ πρέπει νὰ ἔχει ὀρισμένον πρόγραμμα, καὶ νὰ ἀντιπροσωπεύει, καὶ αὐτὸ πρὸ πάντων παρατηροῦμε μὲ λύπη πὼς λείπει ἀπὸ τὰ περισσότερα ἐντυπια ποὺ κυκλοφοροῦνε στὸν τόπο μας. Μὲ λίγη καλὴ ὕλη ποὺ μπορεῖ κάποτε νὰ ὑπάρχει μέσα στὶς σελίδες τους, δὲν μπορεῖ νὰ κληρωθεῖ ἢ ἔλλειψη ὀρισμένης γραμμῆς, σταθερῆς κατεύθυνσης. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὰ βλέπουμε νὰ παραδέρνουν σὲ κάθε ζήτημα σὰν ψαῖμα ἀσαφούς. Θὰ ἐπιθυμούσαμε τέλος πάντων νὰ ξέραμε πὼς φαντάζεται τὸν ἑαυτὸ τῆς ἢ «Διάπλασις» γιὰ νὰ πιστεῖται πὼς παύει νὰ εἶναι νομιμόφρων ἂν δὲ γράφεται στὴ γλώσσα τοῦ Κράτους; Εἶναι διδακτικὸ βιβλίον τοῦ Κράτους; Εἶναι ἐπίσημο ἔγγραφο; Κ' ἔπειτα εἶναι ἔλλειψη νομιμοφροσύνης νὰ γράφεται ἓνα περιοδικὸ σὲ γλώσσα μὴ ἀναγνωριζόμενη ἀπὸ τὸ Κράτος; Μὰ τότε ἀναγνωρίζουμε στὸ Κράτος τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς καταδιώξει καὶ ποινικά μετὰ αὐτὴ τὴν ὁμολογία μας.

Κι ὁ κ. Ξενοπούλου δὲν ἔχει τίποτα νὰ κάνει μετὰ τὴν Διάπλαση; Ἄς τὸ πιστέψουμε λοιπὸν ἀφοῦ ἐπιμένει ὁ κ. Παπαδόπουλος. Ὅσο γιὰ τὴν δήλωσίν του πὼς ἄλλο «Διάπλασις» καὶ ἄλλο «Νουμάς», συμφωνάμε καὶ ἐμεῖς! Βέβαια. Διάπλαση καὶ Νουμάς εἶναι δύο πολὺ διαφορετικὰ πράγματα. Κι ὁ κ. Παρορίτης, ποὺ ἄρετρα τὸν ἀνακατεῖει στὸ γράμμα του ὁ κ. Π. Θέβαια θὰ παρατηρηθεῖ τὴ στιγμή ποὺ θὰ πεισθεῖ πὼς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὀφείλιμος στοὺς μνηστῆρες του.

Φαντασία καὶ ποίηση μπορεῖ νὰ ἔχει ὁ καθένας, μάθησις δὲν μπορεῖ, γιὰ τὴν χρειάζεται θέλησις καὶ κόπος· ἀφ' ἃ δὲν ἔχουν ὅλοι, καὶ χωρὶς μάθησις, χωρὶς γραμματικὴ, ἢ πῶς ὀραία φαντασία, ἢ πῶς ἀψηλὴ ποίηση ξεπέφτει. Βγάλε τὴν γραμματικὴν, καὶ δὲ διαβάσεται μήτε ὁ Σακκοπέτρος.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΙΚΙΚΙ-ΚΙΒΙΟΥ

—Καμμένο πουλάκι. Θὰ σὲ βασανίσει τὸ κακὸ αὐτὸ τὸ παιδί κι' ὕστερα θὰ σὲ θανατώσει.

Τὸ πουλάκι μὲ κοίταξε μὲ τὰ θολὰ του ματάκια. Προσπάθησε νὰ σταθεῖ λιγάκι ἴσως μέσα στὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ καὶ σὲ μιὰ στιγμή ποὺ ὁ τῆραςνος εἶπε τὸ πρόσθε μὲ εἶπε μὲ τὴ ψιλή του φωνίτσα.

—Τι κι' ἂν πεθάνω, ἄνθρωπέ μου; Βλέπω στὸν τόπο μου λουλούδια ποὺ μὲ προσμένουν νὰ τοὺς πῶ, νὰ τοὺς μιλήσω.

—Στὸ τόπο σου; Ποιὸς εἶν' ὁ τόπος σου, πουλάκι;

Τὸ πουλάκι δὲν ἔδωκε ἀπόκριση. Ἀνοιγόλαϊσε λιγάκι τὰ ματάκια του καὶ ξακολούθησε τὴ δική του κουδεντοῦλα.

—Νὰ τοὺς πῶ, νὰ τοὺς μιλήσω. Κ' ὕστερα θὰ βοηθήσω στὸ καθαρὸ νεράκι, καὶ ἡ ζωὴ μου θὰ ξεχαστεῖ, καὶ μόνο τὰ λουλούδια θὰ θυμούνται καὶ θὰ συλλογιστούνται τὰ λόγια μου.

—Ποῖα εἶναι τὰ λουλούδια; ποιὸς εἶν' ὁ τόπος σου πουλάκι;

Τὸ πουλάκι μὲ κοίταξε μὲ μεγάλη ἀπορία. Ἀνοιξε τὴ μυτίτσα του καὶ νὰ πει, ἀλλὰ τὸ κακὸ παιδί ἄρχισε πάλι νὰ τὸ βασανίζει καὶ ἔκαμε νὰ σωπάσει.

Τὸ κακὸ παιδί! Τὸ κράτησε ἀπὸ τὰ ποδαράκια ἀνάποδα, τὸ τραβήξε ἀπὸ τὴν οὐρὶτσα καὶ τοῦθαλε ἓνα κόκκινο φιογγάκι στὸ λαιμὸ γιὰ νὰ τὸ περιγελάσει.

Καὶ τὸ πουλάκι πέθανε χωρὶς παράπονο. Ἐκλείσει ἡσυχὰ καὶ σιγὰ-σιγὰ τὰ ματάκια του, καὶ εἶπε μὲ τὴν ψιλή του φωνίτσα τὴ στιγμή ποὺ ξεψυχοῦσε.

—Πηγαίνω στὸν τόπο μου. Θὰ πῶ στὰ ἐπομομητικὰ λουλούδια γιὰ τὴν ζωὴ μου, θὰ μιλήσω στὰ γέλλα γιὰ τὸν τῆραςνον, καὶ ὕστερα θὰ λουσιῶ στὸ καθαρὸ νερὸ κι' ὅλα θὰ τὰ ξεχάσω. Καὶ τὰ λουλούδια τὰ μικρά, τὰ κρινάκια τὰ κατάλευκα, θὰ θυμούνται τὴ ζωὴ μου καὶ πολὺ θὰ μ' ἀγαποῦν σὰ χριστὸ τοὺς ἀδάκι.

Καὶ τὸ πουλάκι ξεψύχησε.

—Ψάφνος, εἶπε μ' ὄργην τὸ κακὸ παιδί. Καὶ τὸ πέταξε στὸν κῆπο, ὅπου ἦρθε ἡ γάτα καὶ τὸ ἔφαγε.

—Γάτα, κακὴ γάτα. Γιατί ἔφαγες τὸ πουλάκι;

Ἡ γάτα δὲ μοῦ ἀποκρίθηκε. Πήδησε ψηλά στὴ μάγτρα καὶ λυγιστὴ πέραςε στὸν παρακατινὸ κῆπο.

—Θέλω νὰ μάθω γιατί ἡ γάτα ἔφαγε τὸ πουλάκι, εἶπε μὲ πείσμα. Μπορεῖ νὰ ξέρει ὁ κηπουρὸς. Ἄς ρωτήσω τὸν κηπουρὸ.

Ἀλλὰ ὁ κηπουρὸς μοῦ ἔπιασε μιὰ μεγάλη κουδεντα γιὰ τὰ πουλιά ποὺ ζοῦν, χωρὶς νὰ μοῦ πει τίποτα γιὰ τὰ πουλιά ποὺ πεθαίνουν. Μοῦ εἶπε πὼς πετοῦν ψηλά στὰ ἀκροὰ κλαδιὰ καὶ φτιάνουν τὶς φωλιτσοὺς τους ἀπὸ ξερὴ γλῶσση. Μοῦ εἶπε πὼς τριγυροῦνται παρτιδιόικα ὅλη τὴ μέρα καὶ φιλιοῦνται τρελλὰ μέσα στ' ἄνθη τῆς πορτοκαλιάς. Μοῦ εἶπε πὼς ἀγαπιῶνται πολὺ καὶ πὼς ἐκαστὸν τὴν ἀγάπην τους μὲ πεταχτὲς φωνίτσοις καὶ δλόγλινκα τραγοῦδια ἀπ' τὴν αἰγὴ ὡς τὸ βράδυ.

Γιατί δυὸς πεθαίνουν τὰ πουλάκια, ὁ κηπουρὸς δὲ μοῦ εἶπε. Κι' οὔτε καὶ μοῦ μιλήσε γιατί νεκρὰ καὶ ἀψιχὰ πιά πέφτουν στὰ πόδια τῆς γάτας.